

ประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร

วัลย์ลียา ลุมพิกานนท์¹

Retrieved 14-11-2023;

Revised 21-12-2023;

Accepted 17-12-2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อประเมินระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร (2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการบริการและประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 330 คน ได้แก่ ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว และค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัย (1) ด้านระดับประสิทธิผลพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด (2) ด้านการเปรียบเทียบประสิทธิผลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคคลากรที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลแตกต่างกัน และ (3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการบริการและประสิทธิผลพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ; การบริหารจัดการ; สถานพยาบาล; เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร

ประเภทบทความ : บทความวิจัย

Effectiveness of Managing Hospital Samut Sakhon Provincial Prison

Wanliya Lumpikanon¹

Abstract

The three objectives of this study were (1) to assess the effectiveness of the management of hospital Samut Sakhon Provincial Prison (2) to compare the effectiveness of hospital management Samut Sakhon Provincial Prison classified by personal factors and (3) to test the relationship between service and management effectiveness of healthcare facilities Samut Sakhon Provincial Prison. This research is a quantitative research. The sample group consisted of 330 peoples, including inmates in Samut Sakhon Provincial Prison. Collect data using questionnaires. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-value, one-way variance and Pearson correlation. The results of the research (1) The level of effectiveness was found to be at the highest level (2) The comparison of effectiveness classified by personal factors found that personnel with different sexes. There were different opinions on effectiveness and (3) the relationship between service and effectiveness found that There was a relatively high level of positive correlation.

Keywords: Effectiveness; Management; hospital; Samut Sakhon Provincial Prison

Affiliation¹ Practical professional nurse Samut Sakhon Provincial Prison

Address: Samut Sakhon Provincial Prison 32/32 Moo 3, Thammakunakorn Road Bang Ya Phraek Subdistrict Mueang Samut Sakhon District Samut Sakhon Province 74000

E-mail: wanliya.lumpikanon@gmail.com

บทนำ

ระบบสุขภาพมุ่งหวังให้ประชาชนมีสุขภาพกายและจิตที่ดี ผ่านกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาโรค พื้นฟูการทำงานของร่างกาย และกระบวนการสร้างความแข็งแกร่งและความพร้อมของ สาธารณสุข ในการรับมือโรคติดต่อ โรคไม่ติดต่อ และภัยพิบัติ โดยระบบสุขภาพที่ดีควรเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรี ในความเป็นมนุษย์ของทุกคน ยึดมั่นในหลักศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินการ และให้ความเท่าเทียมด้านสิทธิประโยชน์แก่ชนทุกกลุ่มอย่างเหมาะสม (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2556)

ปัจจุบันประเทศไทยมีสถิติติดอันดับ 6 ของประเทศที่มีผู้ต้องขังมากที่สุดในโลก อันดับ 3 ของเอเชีย และอันดับ 1 ของอาเซียน โดยที่มีผู้ต้องขังมากเกิน 3 แสนคน แต่เรือนจำสามารถรองรับผู้ต้องขังได้ประมาณ 120,000 คน จากข้อมูลสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศของกรมราชทัณฑ์ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2562 พบว่า ผู้ต้องขังในเรือนจำทั่วประเทศ มีจำนวนมากถึง 354,905 คน โดยแยกเป็นชาย 308,693 คน หญิง 46,212 คน ทำให้ความเป็นอยู่ในเรือนจำมีความแออัดมาก จึงก่อให้เกิดโรคต่างๆ ขึ้นอย่างง่ายดาย โดยเฉพาะโรคติดต่อ มีโอกาสที่จะแพร่กระจายของเชื้อโรคได้อย่างรวดเร็ว และมีอาการรุนแรงมากขึ้น จากการอยู่อย่างแออัดในพื้นที่และทรัพยากรที่จำกัด รวมถึงการขาดแคลนบุคลากรที่ดูแลผู้ต้องขัง และปัญหาการเข้าถึงบริการด้าน สุขภาพ กระทรวงสาธารณสุขได้ตระหนักถึงปัญหานี้มาโดยตลอด และได้พยายามหาแนวทางในการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสุขภาพของผู้ต้องขัง โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาระบบบริการ สุขภาพผู้ต้องขังในเรือนจำ (กองบริหารการสาธารณสุข, 2562)

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการดำเนินโครงการราชทัณฑ์ปันสุข ทำความดี เพื่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อยกระดับการดูแลสุขภาพผู้ต้องขัง ให้ได้รับการรักษาพยาบาลเท่าเทียมกับบุคคลภายนอก ตามหลักสิทธิมนุษยชนอันเป็นการจัดระบบการรักษาพยาบาล สำหรับผู้ต้องขังให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนปรับปรุงอนามัยสิ่งแวดล้อม การป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพ อีกทั้งยังจัดหาอุปกรณ์ทางการแพทย์ สำหรับสถานพยาบาลในเรือนจำ ทัดเทียมสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ และโรงพยาบาลแม่ข่าย และพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์ของกรมราชทัณฑ์ให้มีความเหมาะสม และมีความก้าวหน้าในสายงาน รวมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจ ตลอดจนพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขเรือนจำ (อสรจ.) ให้ได้มาตรฐาน และสามารถตอบสนองการดูแลสุขภาพผู้ต้องขังในเรือนจำ (กรมราชทัณฑ์, 2562)

เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร เป็นหน่วยงานของกรมราชทัณฑ์ สังกัดกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้เรือนจำมีแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการสถานพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ต้องขังมีสุขภาพที่ดี เมื่อผู้ต้องขังพ้นโทษจะได้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งกายและใจ เพื่อออกมาสู่สังคมภายนอกและประกอบอาชีพสุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างบริการและประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล

ประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง แนวทางหรือวิธีการกระบวนการหรือตัววัดนั้น สามารถตอบสนองจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ดีเพียงใด การประเมินประสิทธิผลต้องประเมินว่า สามารถบรรลุความต้องการได้ดีเพียงใด ด้วยการใช้แนวทางที่เลือก การนำไปปฏิบัติ หรือตัววัดที่ใช้ (ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2545)

ไพรส (Price, 1963, p. 318 cited in Lawiess, 1979, p.33) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ คือ ความสามารถในการดำเนินการให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีตัวบ่งชี้ความมีประสิทธิภาพขององค์กร 5 อย่าง คือ ความสามารถในการผลิต ขวัญ การปฏิบัติตามแบบอย่าง การปรับตัว และความเป็นปึกแผ่นขององค์กร

ซีฮอร์ และ ยูชต์แมน (Seashore & Yuchtman quoting Hall, 1991) ให้ความหมายว่า ประสิทธิภาพขององค์กร คือ ความสามารถขององค์กรในการนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และมีคุณค่าจากสภาพแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการขององค์กร

ประสิทธิผลขององค์กร หมายถึง การที่องค์กรได้ดำเนินงานใดๆ โดยใช้ทรัพยากรต่างๆ จนเกิดผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายต่างๆ ที่องค์กรตั้งไว้ และสามารถจะสรุปความหมายตามทฤษฎีองค์กรได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ (Zamuto, 1982)

1. ความหมายที่ใช้ในแนวทางเป้าหมาย (Goal – based Approach) เป็นการพิจารณาว่าการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่
2. ความหมายที่ใช้แนวทางระบบ (System – based Approach) เป็นการพิจารณาว่า องค์กรนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร และบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ขององค์กร
3. ความหมายที่ใช้แนวทางกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง (Multiple – Constituencies Approach) เป็นการพิจารณาว่า องค์กรสามารถตอบสนองความพึงพอใจของกลุ่มที่เกี่ยวข้องได้ ความสำคัญของประสิทธิผล

ประสิทธิผลมีความสำคัญอย่างยิ่งในศาสตร์ทางการบริหารและองค์กร นับว่าเป็นการตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่า การบริหารองค์กรประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด องค์กรจะอยู่รอดและมีความมั่นคง

จะขึ้นอยู่กับประสิทธิผล องค์การจะล่มสลายไปในที่สุด ดังนั้น จึงมีความสำคัญต่อองค์การ ดังนี้ (ธงชัย สันติวงษ์, 2537)

1. ช่วยตรวจสอบวัตถุประสงค์การจัดตั้งองค์การ การจัดตั้งองค์การย่อมกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน เพื่อดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการหรือไม่

2. ประเมินผลการดำเนินงานกับแผนงานที่กำหนด การดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม ย่อมต้องมีการวางแผน กำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ การจัดสรรทรัพยากร การใช้อำนาจหน้าที่ การบริหารการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน

3. ประเมินผลสำเร็จกับวัตถุประสงค์ เปรียบเทียบผลงานที่ดำเนินการได้ตามแผนงานกับวัตถุประสงค์ขององค์การที่คาดหวัง ถ้าผลงานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และความคาดหวังขององค์การแสดงว่า องค์การมีประสิทธิผล โดยประสิทธิผลอาจพิจารณาเป็น 2 ระดับ คือ

1) ประสิทธิภาพของบุคคล คือ ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถปฏิบัติงานใดๆ หรือปฏิบัติกิจกรรมใดๆ แล้วประสบผลสำเร็จ ทำให้เกิดผลโดยตรงและครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ผลที่เกิดขึ้นมีลักษณะคุณภาพ เช่น ความถูกต้อง ความมีคุณค่า เหมาะสมดีกับงาน ตรงกับความคาดหวัง และความต้องการของหมู่คณะ สังคม และจะนำผลนั้นไปใช้เป็นผลที่ได้จากการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ประสิทธิภาพขององค์การ คือ การเน้นไปที่ผลรวมขององค์การ ซึ่งกิบสันและคณะ (Gibson and Other, 1982) อธิบายถึงเกณฑ์ของควมมีประสิทธิภาพขององค์การว่าประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 5 ตัว คือ

1. การผลิต (Production)
2. ประสิทธิภาพ (Efficiency)
3. ความพึงพอใจ (Satisfaction)
4. การปรับเปลี่ยน (Adaptiveness)
5. การพัฒนา (Development)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

คุนซ์ และ โอเดเนลล์ (Koontz and O Denell, 1982, p. 151) ให้ความหมายว่า การจัดการ หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ เป็นอุปกรณ์การจัดการ

สมคิด บางโม (2542, หน้า 61) มีความเห็นว่า การจัดการ หมายถึง ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ขององค์การ และนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ จากความหมายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การจัดการองค์การ มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน
2. การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์
3. การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล

จากความหมายของการจัดการสรุปได้ว่า การจัดการ จำเป็นต้องมีทรัพยากรอันเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการ โดยทั่วไปถือว่าทรัพยากรที่เป็นปัจจัยสำคัญของการจัดการมีอยู่ 4 ประการ ซึ่งรู้จักกันในนาม

ของ 4 M ได้แก่ คน (Man) เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมขององค์กรนั้นๆ เงิน (Money) ใช้สำหรับเป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการวัตถุดิบของ (Materials) อุปกรณ์ เครื่องใช้ เครื่องมือต่างๆ รวมทั้งอาคารสถานที่ และการบริหารจัดการ (Management)

นิตเนออร์ และฟรีแมน (Stoner and Freeman, 1992, p. 3) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดการองค์การ ภาวะผู้นำ การควบคุมการทำงานของสมาชิกขององค์การ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

สมยศ นาวิการ (2544, หน้า 24-25) กล่าวว่า กระบวนการบริหาร ควรประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. การวางแผน หมายถึง การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการพิจารณาถึงความพร้อมขององค์การตลอดจนปัจจัยที่ช่วยให้้องค์การหรือหน่วยงานบรรลุเป้าหมาย และจัดทำแผนงานขึ้นมาเพื่อดำเนินงาน
2. การจัดองค์การ หมายถึง การให้รายละเอียดงานทุกอย่างที่ต้องกระทำ เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์การการแบ่งปริมาณงานทั้งหมดเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยบุคคลคนเดียว และการกำหนดกลไกของการประสานงานของสมาชิกขององค์การ เพื่อทำให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
3. การสั่งการ หมายถึง กระบวนการของการสั่งการและการใช้อิทธิพลต่อกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกของกลุ่ม
4. การควบคุม หมายถึง ความพยายามอย่างมีระบบ เพื่อกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติงาน การออกแบบระบบข้อมูลย้อนกลับการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง มาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า พิจารณาว่ามีข้อแตกต่างหรือไม่ และทำการแก้ไขใดๆ ที่ต้องการ เพื่อเป็นหลักประกันว่าทรัพยากรทุกอย่างขององค์การได้ถ้าใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์การ

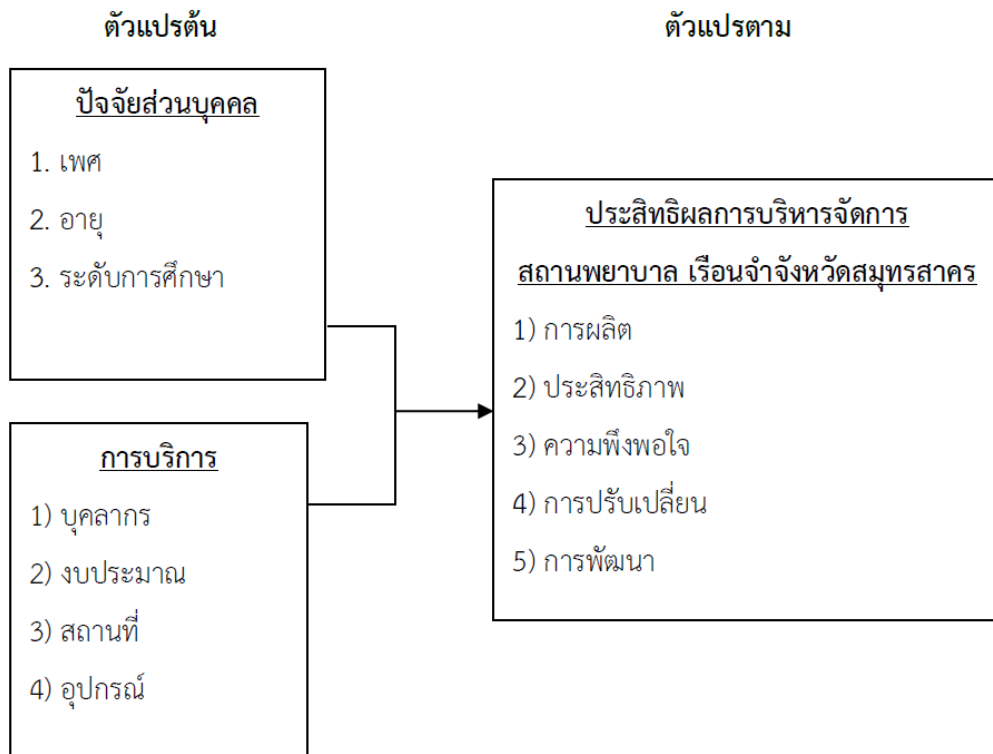
ทฤษฎีระบบราชการ (The Theory of Bureaucracy) ของ แมกเวเบอร์ (Max Weber) เป็นระบบอย่างเป็นทางการในองค์การที่ออกแบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานสูงสุดบนหลักพื้นฐานต่อไป

1. ผู้จัดการได้รับอำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการตามตำแหน่งที่ตนรับผิดชอบ
2. การดำรงตำแหน่งหน้าที่ของบุคคลใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลนั้นมากกว่าความสัมพันธ์ส่วนตัว
3. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบและความเกี่ยวพันระหว่างตำแหน่งต่างๆ ในองค์การควรมีการกำหนดให้ชัดเจน
4. อำนาจหน้าที่จะมีประสิทธิผลก็ต่อเมื่อได้มีการกำหนดสายการบังคับบัญชา และพนักงาน รู้ชัดเจนในสายการบังคับบัญชาดังกล่าว
5. ผู้บริหารต้องกำหนดระบบที่ชัดเจนของกฎระเบียบ และมาตรฐานการปฏิบัติงาน และบรรทัดฐานที่ทำให้สามารถควบคุมพฤติกรรมการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์ประกอบข้างต้นจะเป็นปัจจัยที่ทำให้การบริหารงานเกิดการประสบความสำเร็จ โดยผู้บริหารจะต้องเข้าใจความหมายของปัจจัยข้างต้นอย่างชัดเจน และเข้าใจถึงความสัมพันธ์กับหน้าที่ต่างๆ ในองค์การ ประการสำคัญ ได้แก่ การประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับกรณี

จากแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการข้างต้น พอที่จะสรุปได้ว่า การบริหารจัดการ เป็นกระบวนการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ใช้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมไปกับการใช้ข้อดีประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการจัดองค์การ 3) ด้านการนำและการจูงใจ 4) ด้านการควบคุมควบคุมกันไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ความร่วมมือและประสานงานกันระหว่างคนในองค์การ แนวทางการจัดการระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำ การจัดระบบการให้บริการ มีการจัดบริการด้านการแพทย์ฉุกเฉินทั้งในและนอกเวลาราชการ โดยปรับให้เข้ากับบริบทของสถานพยาบาลเรือนจำ และข้อจำกัดของการปฏิบัติงานภายในเรือนจำ ให้การดูแลกลุ่มเปราะบาง ได้แก่ คนพิการ ด้อยโอกาส นักโทษต่างชาติ ฯลฯ การจัดการในเรื่องสถานที่การดูแล กรณีจำเป็นต้องรับการส่งต่อจากเรือนจำ เช่น ห้องแยกเฉพาะ และจัดที่นอนให้ผู้คุมนอนเฝ้า การให้บริการตรวจรักษาพยาบาล และจัดระบบการให้คำปรึกษา Telemedicine ในเรือนจำ การเตรียมความพร้อมในการดำเนินการตามมาตรการ/แนวทางการป้องกันและควบคุมโรคก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังกลับสู่สังคม ซึ่งการจัดระบบการให้บริการยังมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในแต่ละระดับที่ให้การดูแลสถานพยาบาลเรือนจำ โดยบูรณาการทำงานร่วมกันตามบทบาทหน้าที่ ทั้งในส่วนองกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลแม่ข่าย เรือนจำ/ทัณฑสถาน และสถานกักขัง รวมถึงองค์การปกครองท้องถิ่น (อปท.) คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาาระบบสาธารณสุขผู้ต้องขังในเรือนจำของกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2562 ได้มีมติให้สถานพยาบาลเรือนจำ และหน่วยบริการในสังกัดของกระทรวงสาธารณสุขที่อยู่ในพื้นที่ที่มีเรือนจำ ควรมีการจัดให้บริการที่จำเป็นพื้นฐานสำหรับผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังในเรือนจำ เป็นกลุ่มคนที่ได้รับอยู่กันอย่างแออัด จากจำนวนประชากรที่มีมาก ซึ่งก่อให้เกิดโรคต่างๆ ขึ้นอย่างง่ายดาย โดยเฉพาะโรคติดต่อ มีโอกาสที่จะแพร่กระจายเชื้อโรคได้อย่างรวดเร็ว และมีอาการรุนแรงมากขึ้น การขาดแคลนบุคลากรที่ดูแลผู้ต้องขัง และปัญหาการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพของผู้ต้องขัง อีกทั้งยังขาดความเท่าเทียมทางสุขภาพ (Health Equity) ในการเข้ารับบริการทางสุขภาพ ส่งผลให้ผู้ต้องขังในเรือนจำ ได้รับการบริการด้านสุขภาพได้ไม่ดีเท่าที่ควร การพัฒนาระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำ จึงเกิดขึ้นเพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับการเข้าถึงบริการสุขภาพ มีสุขอนามัยที่ดี เข้าถึงระบบบริการสุขภาพที่ดียิ่งขึ้น และได้รับความเท่าเทียมในการเข้ารับบริการทางสุขภาพ ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้ตระหนักถึงปัญหา และได้พยายามหาแนวทางในการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสุขภาพของผู้ต้องขัง โดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขของผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) และกรมราชทัณฑ์ เนื่องจากผู้ต้องขังส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 80) มีสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพ (Universal Coverage : UC) จึงจำเป็นต้องดำเนินการ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้เข้าถึงบริการสุขภาพตามสิทธิอันพึงมีพึงได้ และเป็นการยกระดับการให้บริการสุขภาพแก่ผู้ต้องขังที่ดียิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1,872 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 330 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบสอบถาม เพื่อทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 330 คน โดยได้ออกแบบเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว โดยใช้แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรับจากเครื่องมือการวิจัยในลักษณะเดียวกัน เพื่อให้ได้คำถามที่มีความสอดคล้องกับบริบทขององค์กรที่ศึกษามากที่สุด โดยแบบสอบถามเป็นแบบกำหนดข้อเลือกตอบ โดยแบบสอบถามดังกล่าว ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบการสอบถามลักษณะประเมินค่าด้วยมาตรวัด (Rating Scale) ใน 5 ระดับ มีคำตอบ 5 ตัวเลือก โดยเป็นการสอบถามเกี่ยวกับการบริการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 1.บุคลากร 2.งบประมาณ 3.สถานที่ 4.อุปกรณ์ จำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบการสอบถามลักษณะประเมินค่าด้วยมาตรวัด (Rating Scale) ใน 5 ระดับ มีคำตอบ 5 ตัวเลือก โดยเป็นการสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 1.การผลิต 2.ประสิทธิภาพ 3.ความพึงพอใจ 4.การปรับเปลี่ยน 5.การพัฒนา จำนวน 15 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, 1961) และได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ระดับ โดยข้อคำถามมีลักษณะเชิงบวก ซึ่งคะแนนแต่ละข้อ แบ่งได้ตามตารางดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ความหมาย
5	เห็นด้วยมากที่สุด
4	เห็นด้วยมาก
3	เห็นด้วยปานกลาง
2	เห็นด้วยน้อย
1	เห็นด้วยน้อยที่สุด

จากเกณฑ์การวัดระดับความคิดเห็น ผู้วิจัยจะแบ่งช่วงแต่ละระดับความคิดเห็น โดยใช้สูตรภาคชั้น (Class Interval) เพื่อให้ทราบระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน (ชัชวาลย์ เรื่องประพันธ์, 2543, หน้า 30) โดยใช้วิธีการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ค่าคะแนนพิสัย} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนน้อยสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

จากค่าคะแนนที่ได้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการประเมินค่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อทราบถึงระดับประสิทธิภาพระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานอัยการจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ใน

การวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1977 อ้างถึงใน พชรินทร์ โตะบุรินทร์, 2548, หน้า 108) ได้ตั้งตาราง ต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.21-5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
3.41-4.20	เห็นด้วยมาก
2.61-3.40	เห็นด้วยปานกลาง
1.81-2.60	เห็นด้วยน้อย
1.00-1.80	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร

ความคิดเห็นของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาครเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด หากพิจารณารายด้านพบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยระดับความคิดเห็นด้านการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจ ด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ และด้านการปรับเปลี่ยน ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาลเรือนจำ จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.1 ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสมุทรสาครที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาลเรือนจำ จังหวัดสมุทรสาคร ด้านความพึงพอใจ ด้านการปรับเปลี่ยน และด้านการพัฒนา ไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสมุทรสาครที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาลเรือนจำ จังหวัดสมุทรสาคร ด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพึงพอใจ ด้านการปรับเปลี่ยน และด้านการพัฒนา ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสมุทรสาครที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพึงพอใจ ด้านการปรับเปลี่ยน และด้านการพัฒนา ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการบริการและประสิทธิผลการบริหารจัดการ สถานพยาบาลเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร

การบริการสถานพยาบาลเรือนจำ ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ และด้านอุปกรณ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร โดยรวม และรายด้าน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านอุปกรณ์ ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร และด้านงบประมาณ ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร และประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า

การบริการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านบุคลากร อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ด้านอุปกรณ์ ด้านงบประมาณ และด้านสถานที่ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรมีความสามารถตามวิชาชีพทางสาธารณสุขมาก มีจิตใจเมตตาและเอื้ออารีต่อผู้ป่วย และมีทักษะในการรักษาอาการเจ็บป่วย สถานพยาบาลใช้งบประมาณอย่างเต็มที่ในการจัดหาบุคลากรทางการแพทย์ จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ เพื่อให้มีเวชภัณฑ์สำหรับผู้ป่วย และใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าในการรักษาผู้ป่วย อีกทั้งสถานพยาบาลมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะอยู่ในบริเวณที่สะดวกต่อการเข้ารับการรักษา และมีเตียงรองรับผู้ป่วยอย่างเพียงพอ มีอุปกรณ์เพียงพอในการรักษาผู้ป่วย การจัดเก็บอุปกรณ์เป็นไปอย่างถูกสุขลักษณะ และมีมาตรฐานและมีศักยภาพในการใช้ในการรักษาผู้ป่วย

ประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร มีประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจ ด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ และด้านการปรับเปลี่ยน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากสถานพยาบาลมีการบริหารจัดการที่ช่วยให้ผู้ป่วยบรรเทาอาการเจ็บป่วย มีระบบดูแลผู้ป่วยฉุกเฉิน และสามารถรักษาได้ครอบคลุมทุกอาการเจ็บป่วย ใช้อุปกรณ์ในการรักษาพยาบาลอย่างคุ้มค่า เน้นประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากรและดาเนินงานอย่างประหยัด ให้บริการตรงตามความต้องการของผู้ป่วย ให้การรักษาอย่างมีมาตรฐานและให้การรักษาอย่างรวดเร็ว ทันเวลา อีกทั้งสามารถปรับเปลี่ยนการใช้ทรัพยากรในสถานการณ์ฉุกเฉิน รวมถึงสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการรักษาให้เหมาะสมกับอาการเจ็บป่วย และสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงาน เมื่อเกิดภาวะวิกฤต

2. ผลการเปรียบเทียบข้อมูลประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา สามารถนามาอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสมุทรสาครที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านเพศเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

2.2 ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสมุทรสาครที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า อายุไม่ใช่ตัวกำหนดหรือบ่งชี้ว่า ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสมุทรสาครที่มีอายุมากกว่า มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาครมากกว่าหรือน้อยกว่าผู้ต้องขังที่มีอายุน้อยกว่า

2.3 ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ก่อนที่จะมาเป็นผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ระดับการศึกษาหรือคุณวุฒิเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดลักษณะความคิดเห็น ดังนั้น ผู้ต้องขังที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ลักษณะความคิดเห็นของผู้ต้องขังมีความแตกต่างกันอยู่แล้ว จึงไม่เป็นเหตุให้มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ต่างกัน

3. การบริการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย การบริการสถานพยาบาลเรือนจำ และการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งทั้งสองปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งอธิบายได้ว่า มีความคิดเห็นของผู้ต้องขังเกี่ยวกับการบริการสถานพยาบาลเรือนจำ และการบริหารจัดการสถานพยาบาลเรือนจำ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ในภาพรวมซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสองปัจจัย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นปัจจัยที่สามารถสร้างความพึงพอใจหรือตอบสนองความต้องการให้กับผู้ต้องขังได้ จึงส่งผลให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาล เรือนจำจังหวัดสมุทรสาครในด้านที่ดีต่อสถานพยาบาลเรือนจำ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการทบทวนวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ในการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 สำหรับกองบริการทางการแพทย์ กรมราชทัณฑ์ ควรมีการติดตามประเมินคุณภาพการจัด บริการด้านสุขภาพของสถานพยาบาลอย่างต่อเนื่อง เช่น จัดให้มีคณะกรรมการประเมินคุณภาพสถานพยาบาลในเรือนจำ จัดให้มีการเสริมแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพงานบริการด้านสุขภาพ

1.2 ผู้บริหารเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ควรนำแนวทางการพัฒนาสถานพยาบาลไปดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงงานของสถานพยาบาล เช่น การประสานความร่วมมือเชิงรุกร่วมกับเครือข่ายภายนอก และทำความเข้าใจความตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เครือข่ายมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดบริการสุขภาพสำหรับผู้ต้องขัง และพัฒนาระบบการทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายต่างๆ ในเรือนจำ เพื่อให้เอื้อต่อการดูแลสุขภาพของผู้ต้องขัง รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรของสถานพยาบาลให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอต่อการดูแลสุขภาพ เช่น การประเมินปัญหาสุขภาพจิตเบื้องต้น การอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง

1.3 ระดับปฏิบัติการพยาบาล ควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานบริการด้านสุขภาพของเรือนจำ โดยนำปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของผู้ต้องขังในแต่ละเรือนจำเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนงานหรือโครงการด้านสุขภาพที่ครอบคลุม 4 มิติของการดูแลเน้นทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ติดตามผลการดำเนินงานและสรุปผลการดำเนินงานของสถานพยาบาล เสนอต่อผู้บริหารของเรือนจำ และควรแสวงหาโอกาสในพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพสตรีและเด็ก รวมทั้งการรักษาโรคเบื้องต้น

1.4 ด้านการบริหารงบประมาณ ควรตรวจสอบการใช้งบประมาณอย่างเข้มงวด และร้องขอให้กองตรวจสอบภายในกรมราชทัณฑ์รวมตรวจสอบการดำเนินการบริหารเงินงบประมาณ ให้มีความโปร่งใส ประหยัด และคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการทบทวนวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาลเรือนจำ จากความคิดเห็นของผู้ต้องขังเรือนจำ เพื่อเป็นประโยชน์ในการบริการและการบริหารสถานพยาบาลเรือนจำ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานพยาบาลเรือนจำต่อไป

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสถานพยาบาลเรือนจำ เช่น การฝึกอบรมการพัฒนา เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้สามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการนำไปศึกษาวิจัย เพื่อขยายแนวคิดในการวิจัยให้กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2562). รายงานผลการปฏิบัติงานของกรมราชทัณฑ์ประจำปี 2562. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- กองบริหารการสาธารณสุข. (2562). แนวทางการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขสำหรับผู้ต้องขังในเรือนจำ (พิมพ์ครั้งที่ 1). สมุทรสาคร : บริษัท บอร์น ทู บี พับลิชชิง จำกัด.
- ชัชวาล เรื่องประพันธ์. (2543). สถิติพื้นฐานพร้อมตัวอย่างการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม Minitab SPSS และ SAS. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ธงชัย สันติวงษ์. (2537). องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- พัชรินทร์ โต๊ะบุรินทร์. (2548). ปัจจัยองค์การที่ส่งผลต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร . มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม.
- ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (2545). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2013). ระบบสุขภาพ. สืบค้นจาก <https://www.hsri.or.th/researcher/classroom/detail/4741>
- สมคิด บางโม. (2542). องค์การและการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สมยศ นาวิการ. (2544). การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ : สำนักงานพิมพ์บรรณกิจ.
- Gibson, J.H., John, M.I. & James H.D. (1982). *Organizations : Behavior structure and Processes*. (4th ed.), Austin, TX : Business Publications.
- Koontz, H. & C. O'Denell. (1982). *Principle of Management : An Analysis of Management Function*. 5th ed. New York : McGraw-Hill.
- Lawiess, J. (1979). *The development of self-concept in adolescence*. New York, NY: Academic Press.
- Stoner, J. A., Jr., & Freeman, D. R. (1992). *Management* (5th ed.). London: Prentice Hall International
- Seashore, S. E., & Yuchtman, E. (1967). *The elements of organizational effectiveness*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Zamuto, R. F. (1982). *Assessing organizational effectiveness: Systems change, adaptation, and strategy*. Albany, NY: State University of New York Press.